

POSTANOWIENIE

28 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 28 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.K.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej M.K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 22 lutego 2023 r., I AGa 295/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[J.T.]

UZASADNIENIE

Powód M. K. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, oddalającego apelację skarżącego w sprawie o zapłatę przeciwko Bank S.A. w W..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał nieważność postępowania. Podniósł przy tym, że przed Sądem pierwszej instancji (Sądem Okręgowym) zaszła nieważność postępowania, jako że w sprawie orzekła osoba nieuprawniona do orzekania, co powód wiązał z przyczyną nieważności postępowania unormowaną w art. 379 pkt 4 k.p.c. Istotą opisanych obszernie (s. 4-12 skargi) zastrzeżeń skarżącego było to, że – jak

podniósł on dopiero na etapie postępowania ze skargi kasacyjnej – Sędzia rozpoznający sprawę w Sądzie pierwszej instancji został powołany na urząd sędziowski z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Zawarcie w art. 398⁹ k.p.c. przyczyny kasacyjnej w postaci nieważności postępowania wynika z konieczności możliwie każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania należy brać pod uwagę z urzędu. Oznacza to także możliwość uwzględnienia skargi niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia określonego przepisu postępowania, oraz tego, czy wykazał on możliwość wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (zob. postanowienie SN z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02).

Mając na względzie okoliczność, że na etapie tzw. przedsądu nie dochodzi do merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania nie jest konieczne najzupełniej pewne wykazanie, że postępowanie przed sądem drugiej instancji dotknięte było wadliwością określoną w art. 379 k.p.c. Konieczne jest jednak przedstawienie argumentacji, z której wynika, że stan taki jest co najmniej wysoce prawdopodobny (zob. postanowienie SN z 18 lipca 2024 r., I CSK 2176/23). Co istotne, przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczy przy tym wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji. Możliwość zbadania ważności postępowania pierwszoinstancyjnego otwiera dopiero postawienie odpowiedniego zarzutu (zob. postanowienie SN z 13 września 2012 r., V CSK 384/11). Nawet sformułowanie takiej podstawy kasacyjnej nie oznacza jednak, że skarga może zostać przyjęta do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Kontrolą kasacyjną objęte jest bowiem wyłącznie postępowanie przed sądem drugiej instancji, a zatem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę do rozpoznania wtedy, gdy to ono – a nie postępowanie pierwszoinstancyjne – dotknięte jest tego rodzaju wadą.

Zastrzeżenia skarżącego nie mogą prowadzić do przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania z trzech zasadniczych względów.

Po pierwsze, choć analiza zawartej w skardze argumentacji świadczy o tym, iż zasadnicza część pracy intelektualnej związanej ze sporządzeniem skargi poświęcona została kwestii nieważności postępowania, to skarżącemu umknęło, iż Sędzia orzekający w Sądzie Okręgowym w dacie wydania zaskarżonego orzeczenia był Sędzią Sądu Rejonowego w Bochni, delegowanym do Sadu Okręgowego w Krakowie, a nominację na stanowisko sędziego sądu rejonowego uzyskał kilkanaście lat przed wejściem w życie przepisów, na których koncentrują się zastrzeżenia powoda. Z powszechnie dostępnych rejestrów można się wprawdzie dowiedzieć, iż Osoba ta uzyskała następnie nominację do Sądu Okręgowego w Krakowie, lecz miało to miejsce już po wydaniu w sprawie wyroku przez Sąd pierwszej instancji.

Po drugie, art. 379 pkt 4 k.p.c. nie zna kategorii osoby nieuprawnionej do orzekania. Wydanie „wyroku” przez osobę niebędącą sędzią (względnie piastującą ten urząd, lecz nieuprawnioną do orzekania w danym sądzie) nie tworzy orzeczenia w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego i nie może zakończyć postępowania. Skarżący nie twierdzi jednak w istocie, że osoba nie była sędzią, lecz zdaje się uważać, że uzyskana przez nią nominacja sędziowska była wadliwa czy „niepełnowartościowa” i przez to nie pozwalała osobie nominowanej sprawować wymiaru sprawiedliwości. Rzecz jednak w tym, że stosownie do art. 42a § 2 p.u.s.p. niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Po trzecie, zastrzeżenia skarżącego dotyczą etapu postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Tymczasem, jak wskazano już na wstępie, nawet gdyby było ono dotknięte nieważnością postępowania, to nie przekładałoby się to wprost na wystąpienie w sprawie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powód wskazał potrzebę wykładni art. 58 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 pr.bank. jako przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Nie sformułował przy tym

odrębnego wyводу poświęconego temu problemowi prawnemu, lecz ograniczył się do łącznego przedstawienia tej kwestii wraz z uzasadnieniem odpowiedniej podstawy kasacyjnej. Z wywodów zawartych w tym fragmencie skargi można wnioskować, że zdaniem skarżącego rozbieżność w orzecznictwie polega na tym, iż w innych sprawach, zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych, przyjmowano, że możliwość dowolnego kształtowania przez bank wysokości zobowiązania kredytobiorcy z tytułu umowy kredytu jest sprzeczna z naturą zobowiązania, a jednocześnie – zdaniem powoda – nie uczyniono tego w niniejszej sprawie.

Potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (zob. postanowienia SN z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17). Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15).

Argumentacja powoda nie świadczy o konieczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przede wszystkim wypada zauważyć, że skarżący nie odzwierciedla prawidłowo oceny prawnej wyrażonej w sprawie przez Sąd Apelacyjny. Sąd ten nie przyjął bowiem, by pozwany bank mógł w dowolny sposób kształtować tabelę kursową, ze skutkiem swobodnego wpływania na wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Przeciwnie, w sprawie wyrażono stanowisko zdecydowanie odmienne – że sam fakt, iż pozwany nie uzgadniał kursów waluty obcej z powodem, nie oznacza, że mógł on przyjmować kursy dowolne (s. 14-15 uzasadnienia wyroku SA). Skoro nie jest trafna teza skarżącego o odmienności poglądu wyrażonego przez Sąd od stanowisk zajmowanych w przytaczanym przez

powoda orzecznictwie (gdyż w sprawie nie ustalono, by bank mógł swobodnie wpływać na wysokość zobowiązań powoda), to w konsekwencji nie powstawało zagadnienie, czy przyznanie pozwanemu takiej swobody byłoby dopuszczalne.

Tylko na marginesie wypada wskazać, że kwestia oceny prawnej umów kredytów indeksowanych lub denominowanych zawieranych przez przedsiębiorców była już przedmiotem analizy Sądu Najwyższego, w której nie przyjęto, by ustalanie kursu walut przez bank było dowolne, a umowy takie były nieważne jako sprzeczne z właściwością (naturą) stosunku prawnego. Zagadnienie to zostało podjęte m.in. w przywołanej przez skarżącego uchwale Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22 (OSNC 2022, nr 11, poz. 109), a następnie – z obszernym uzasadnieniem - w wyroku Sądu Najwyższego z 26 października 2023 r., II CSKP 863/23 (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2024 r., II CSKP 23/24). Skarżący z motywów uchwały Sądu Najwyższego wybiórczo przytoczył jednak wyłącznie wybrane fragmenty, odnoszące się zasadniczo do umów konsumenckich, pomijając zarazem stanowisko dotyczące – istotnego w niniejszej sprawie - obrotu profesjonalnego. Tymczasem to ocena umów profesjonalnych (jak w badanej sprawie) była osnową stwierdzenia Sądu Apelacyjnego, że sytuacja, w której przedsiębiorca uzyskujący kredyt godzi się na ustalenie kursu wymiany walut w sposób wskazany przez kredytujący bank nie może być uznana za przesłankę stwierdzenia nieważności umowy kredytu. W nawiązaniu do przywołanych wyżej orzeczeń należy dodać, że, wobec możliwości ustalenia wartości waluty, nie powstaje także kwestia określenia wysokości kwoty kredytu jako niezbędnego elementu treści stosunku prawnego.

Jako trzecią przyczynę kasacyjną skarżący wskazał oczywistą zasadność skargi. Powód nie przedstawił przy tym żadnej argumentacji poświęconej tej konkretnie kwestii, a z konstrukcji skargi należy mniemać, że w jego ocenie wystarczające było uzasadnienie podstaw kasacyjnych, z którymi wiązał tezę o oczywistej zasadności skargi. Takie wspólne uzasadnienie przyczyn i podstaw kasacyjnych skłania do sformułowania uwagi wstępnej, poprzedzającej ocenę wystąpienia przyczyny kasacyjnej.

Wstępnie wypada przypomnieć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz uzasadnienie skargi kasacyjnej stanowią niezależne elementy konstrukcyjne tego środka zaskarżenia, wobec czego potrzebne jest ich wyraźne wyodrębnienie (zob. postanowienia SN z: 10 stycznia 2001 r., V CZ 189/02 oraz 23 stycznia 2008 r., II PK 278/07). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma podstawowe znaczenie na etapie oceny dokonywanej w ramach przedsądu. Uzasadnienie takie powinno bowiem wyjaśniać, dlaczego przedmiotem badania przez Sąd Najwyższy miałyby być skarga kasacyjna wywiedziona w sprawie, która została już rozpoznana i prawomocnie rozstrzygnięta przez Sądy powszechne. Z kolei uzasadnienie podstaw kasacyjnych służy innemu celowi, w postaci dokonania merytorycznej oceny zasadności skargi, co do której uprzednio stwierdzone już zostały podstawy do jej przyjęcia. Analiza tego uzasadnienia może być wprawdzie pomocna w rozważeniu, czy okoliczności sprawy świadczą o zaistnieniu skonkretyzowanych przez ustawodawcę przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jednak zasadniczy cel wywodów strony skarżącej jest w tym przypadku ukierunkowany na wyjaśnienie zaistnienia takich naruszeń przepisów prawa materialnego lub prawa procesowego, które uzasadniają uwzględnienie skargi.

Podkreślenia wymaga również to, że połączenie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do prawidłowego jej rozstrzygnięcia (zob. postanowienie SN z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem skarżący kwestie związane z tym, czy sporna umowa wykraczała poza zakres swobody umów z art. 353¹ k.c. i była w związku z tym nieważna (art. 58 § 1 k.c.), traktuje zarazem jako kwestię związaną z potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz jako element mający uzasadniać oczywistą zasadność skargi. Stanowisko takie jest jednak wewnętrznie sprzeczne i dobitnie osłabia wywód mający na celu przekonanie o wystąpieniu przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Co się tyczy wskazanej przyczyny, to oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (zob. postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku powoda wymaganiom tym nie odpowiada i sprowadza się do wskazania na podstawy kasacyjne oraz ich uzasadnienie. Skarżący nie przedstawił argumentacji wymaganej przy powołaniu się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zdolnej do przekonania o "oczywistej" zasadności skargi. Co więcej, argumenty zostały ujęte w taki sposób, że ocena wniosku nie byłaby możliwa bez jednoczesnej analizy podstaw skargi, co na obecnym etapie postępowania jest niedopuszczalne (zob. postanowienie SN z 18 maja 2018 r., IV CSK 612/17). W konsekwencji za niewykazaną odpowiednio przekonującą argumentacją należało uznać tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, co wykluczało przyjęcie tej skargi do rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

r.g.